

Quick scan Flora en fauna

Onderzoek in het kader van bestemmingsplan

projectnr.
245758 revisie 0.0
5 maart 2012

auteur
ir. M. Korthorst

Opdrachtgever
Stadsdeel West

datum vrijgave	beschrijving revisie 1.0	goedkeuring	vrijgave
12-04-2012	Definitief	ir. M. Korthorst	drs. S. Hammin

Inhoud	blz.
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
1.3 Leeswijzer	3
2 Wettelijk kader	4
3 Gebiedsbeschrijving	6
3.1 Situering plangebied	6
3.2 Toekomstige situatie	6
4 Methode	7
4.1 Bureaustudie natuurwaarden	7
5 Onderzoeksresultaten	8
5.1 Bureaustudie	8
5.2 Terreinbezoek	9
5.3 Conclusie Natuurwaarden	11
6 Toetsing aan natuurwetgeving	13
6.1 Effecten op de beschermde gebieden	13
6.2 Effecten op beschermde soorten	13
6.2.1 Vogels	13
6.2.2 Zoogdieren	13
6.2.3 Amfibieën	14
6.2.4 Planten	14
6.2.5 Overige beschermde soorten	14
7 Conclusies en aanbevelingen	15
7.1 Conclusie	15
7.2 Noodzakelijk vervolgonderzoek	15
7.3 Tot slot	16
8 Literatuur	17
Bijlage 1: Wettelijk Kader	18

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Kolenkitbuurt in Amsterdam west wordt gerenoveerd en vernieuwd. Om de ontwikkeling mogelijk te maken wordt de bestaande bebouwing gesloopt. Bomen worden gekapt en groenstructuren worden verwijderd. Het plangebied bevindt zich binnen het stedelijk gebied, het leef- en broedgebied van een specifiek aantal beschermde en kenmerkende soorten in het kader van de Flora- en faunawet.

De ontwikkeling is strijdig met het ter plaatse geldende bestemmingsplan. Vanwege de strijdigheid wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In het kader van dit bestemmingsplan dienen diverse gebiedsonderzoeken te worden uitgevoerd waaronder een onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet.

Vanuit de Flora- en faunawet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Het herontwikkelen van de terreinen valt onder het begrip 'ruimtelijke ontwikkeling' uit de Flora- en faunawet.

1.2 Doel

In ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen, is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Er dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het doel van de voorliggende Quicksan is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet en/of de Natuurbeschermingswet 1998 en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

De achtergrondinformatie van de planontwikkeling staat beschreven hoofdstuk 3, hoofdstuk 2 introduceert het wettelijk kader. Hoofdstuk 4 beschrijft de methode, hoofdstuk 5 gaat in op de onderzoeksresultaten en het veldbezoek. Hoofdstuk 6 omvat de effectenbeoordeling en maatregelen om effecten te voorkomen of beperken. In hoofdstuk 7 staan de conclusies van de toetsing beschreven. In de bijlage is een uitgebreide beschrijving opgenomen van het wettelijke kader.

2 Wettelijk kader

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in **gebiedsbescherming** en **soortbescherming**.

Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming omvat Beschermd Natuurmonumenten aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, Speciale Beschermingszones (SBZ/Natura 2000) aangewezen in het kader van de Vogel- en/of Habitatrichtlijn en de Ecologische Hoofdstructuur. De gebiedsbescherming van Natura 2000 is sinds oktober 2005 volledig geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten een beschermd gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermd gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet. Deze geldt overal in Nederland. In het kader van de Flora- en faunawet is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. Om bij het opstellen van plannen, dan wel bij de uitvoering van de werkzaamheden, rekening te kunnen houden met de aanwezige beschermde plant- en diersoorten is het noodzakelijk om te weten welke soorten in het gebied voorkomen. Indien als gevolg van werkzaamheden ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen beschermde soorten worden geschaad, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze moet worden aangevraagd bij het ministerie van EL&I. Het is daarbij van belang om te weten tot welke beschermingscategorie de aanwezige soorten behoren.

De beschermde soorten zijn ingedeeld in drie categorieën:

- **algemene soorten** (tabel 1-soorten); waarvoor geen ontheffingsplicht geldt wegens een complete vrijstelling
- **overige soorten** (tabel 2-soorten) waarvoor een vrijstelling geldt, indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor het onderhavige project is een dergelijke gedragscode momenteel niet van toepassing, zodat ook voor deze soorten een ontheffingsplicht geldt. De voorwaarden waaronder voor deze soorten een ontheffing kan worden verkregen zijn minder streng dan voor de strikt beschermde soorten.
- **strikt beschermde soorten** (tabel 3-soorten) waarvoor een ontheffingsplicht geldt voor werkzaamheden die leiden tot verstoring van deze soorten of vernietiging van het leefgebied

Vrijstellingsbesluit

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten (tabel 1 soorten) een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Als er beschermde en minder algemene soorten (tabel 2 & 3 soorten) voorkomen is het noodzakelijk om te bepalen of deze negatieve effecten ondervinden door de wijzigingen of de werkzaamheden in het plangebied. Bij schade of verstoring van beschermde soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden bij Dienst Regelingen.

Zorgplicht

Daarnaast geldt voor alle soorten, ook de niet beschermde soorten, een algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer redelijkerwijs maatregelen neemt, dan wel redelijkerwijs handelingen met negatieve effecten achterwege laat, om schade aan plant- en diersoorten zoveel mogelijk te beperken.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Speciale bescherming genieten die vogelsoorten die het gehele jaar of jaarlijks dezelfde nestlocatie gebruiken. Deze vaste verblijfplaatsen zijn **jaarrond beschermd**.

Slechts een beperkt aantal vogelsoorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009) en omvatten Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw. Overigens maken de meeste vogels elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd.

Indien een ruimtelijke ontwikkeling negatieve effecten op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

3 Gebiedsbeschrijving

3.1 Situering plangebied

Het plangebied is op onderstaande kaart aangegeven. Het plangebied is gelegen tussen de ringweg A10-West en de spoorzone in westelijke deel van Amsterdam. Het projectgebied bestaat grotendeels uit hoogbouw, de hoeveelheid openbaar groen is beperkt tot enkele bomenweide en laanbeplanting. Tussen de flats zijn afgeschermdde binnentuinen aanwezig.



Figuur 3.1: Ligging van het plangebied (rode omlijning).

3.2 Toekomstige situatie

Het gebied wordt geheel vernieuwd. De bestaande flatgebouwen worden gesloopt, dit geldt eveneens voor de basisschool en woningen gelegen aan de Leeuwendalersweg. De inrichting, ontwerp en fasering van de stadsvernieuwing wordt uitgebreid toegelicht in het Uitwerkingsplan (2 november 2011). Onderstaande figuur geeft een indruk van het plangebied.



Figuur 3.2: Toekomstige inrichting van het Middengebied van de Kolenkitbuurt (Uitwerkingsplan, 2-11-2011).

4 Methode

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van de beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen;

- een bureaustudie
- een terreinbezoek

4.1 Bureaustudie natuurwaarden

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het projectgebied voorkomen is het flora en fauna platform van de website van de gemeente Amsterdam geraadpleegd.

Naast deze gemeentelijke gegevens, zijn de landelijke databanken voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl en waarneming.nl. Het invoerportaal waarneming.nl is een website waarop door vrijwilligers natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevens-beherende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen. Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen et al., 1992 en Twisk & Limpens, 2006), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Bos et al., 2006), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl en Van Delft & Schuitema, 2005) en insecten (www.Naturalis.nl\EIS). Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in de omgeving van het projectgebied bevinden. Het projectgebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het projectgebied.

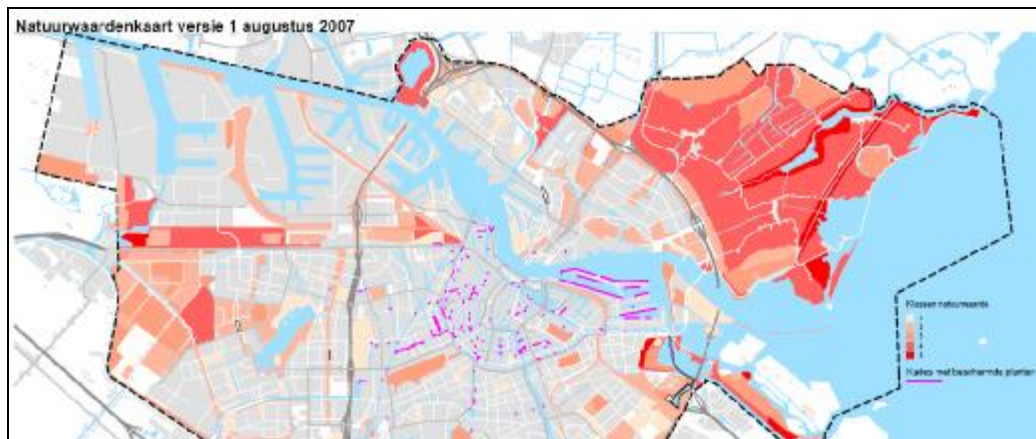
5 Onderzoeksresultaten

5.1 Bureaustudie

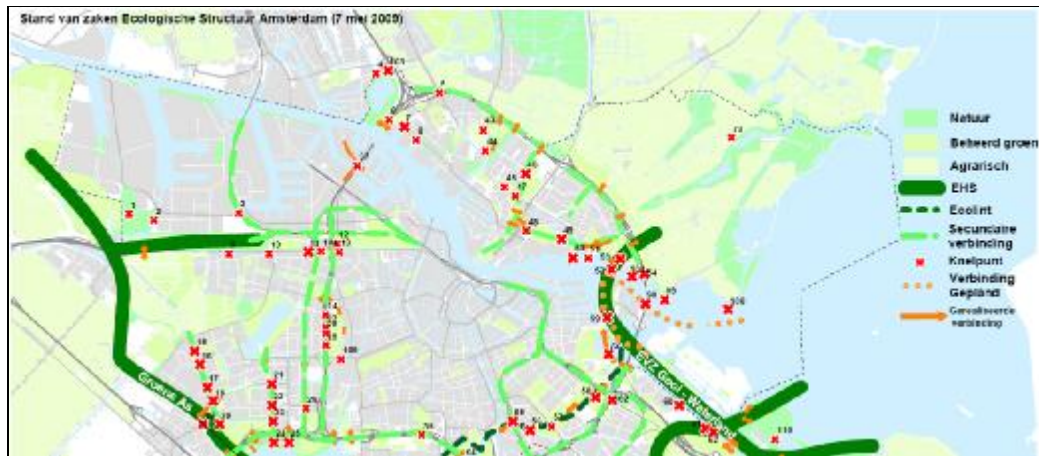
Op de Natuurwaardenkaart van de gemeente Amsterdam is aangegeven dat het plangebied geen bijzondere status heeft, dit geldt wel voor het westelijk gelegen spoortalud (figuur 5-1). Het spoortalud maakt geen onderdeel uit van het projectgebied. Het plangebied ligt in hoknummer 139, volgens de website van de gemeente zijn daar waarnemingen bekend van de Huismus en Rietorchis. De **Rietorchis** is opgenomen op tabel 2 van de Flora- en faunawet.

De **Huisumus** wordt genoemd aangezien deze vogelsoort is opgenomen op de lijst van jaarrond beschermde nesten (zie hoofdstuk 2). De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Dit geldt niet voor de Huisumus, deze soort is opgenomen in categorie 2 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Het onderbrengen van deze soort op deze lijst geeft aan dat vaste rust- en verblijfplaats van deze vogelsoort jaarrond is beschermd. Categorie 2 nesten zijn nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (LNV, 2009, Uitleg Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen).

Binnen de gemeente Amsterdam is een netwerk van groene gebieden aanwezig die onderling worden verbonden door verbindingszones. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van deze Amsterdamse Ecologisch structuur (figuur 5-2).



Figuur 5-1: Natuurwaardenkaart gemeente Amsterdam



Figuur 5-2: Ecologische structuur Amsterdam.

5.2 Terreinbezoek

De Kolenkitbuurt is bezocht op 21 februari 2012 door een deskundig ecooloog van Oranjewoud. Hierbij is de rode begrenzing aangegeven in figuur 3-1 aangehouden.

Op basis van de bureaustudie en de aangetroffen biotopen is een beeld te krijgen van het voorkomen van beschermde soorten. De volgende biotopen zijn aangetroffen:

- bebouwing en bestrating
- struweel en beplanting
- gazon

Hieronder volgt een beschrijving van de aanwezige biotopen en de beschermde soorten die kunnen worden verwacht.

Aanwezige bebouwing

Bebouwing vormt een potentieel biotoop voor gebouwbewonende vleermuissoorten, vogels en kleine roofdieren als marterachtigen. Bij het terrein bezoek is daarom aandacht uit gegaan naar gaten in de (spouw)muren en daken, nissen in de muren waar vogels kunnen broeden.

In de te slopen gebouwen zijn diverse elementen gevonden die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Er zijn gaten aanwezig in muren en onder de dakbedekking die vleermuizen toegang bieden tot spouwmuren of holten. Er is naast de visuele beoordeling van de bebouwing actief gezocht naar sporen die duiden op bewoning door vleermuizen. Hierbij is gelet op het voorkomen van mestsporen langs de muren van een gebouw. Op geen enkele plaats rond het gebouw zijn echter sporen aangetroffen die wijzen op het voorkomen van vleermuizen, maar dit is niet verwonderlijke aangezien het veldbezoek gedurende de winter heeft plaatsgevonden. Vleermuizen die talrijk in het stedelijk gebied voorkomen en ook in Amsterdam zijn de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Binnen het projectgebied zijn mogelijk verblijfplaatsen, kraamkolonies of foerageergebieden aanwezig.

De balkons, diverse nissen en dakranden vormen geschikte broedplaatsen voor typische stadsvogels als duiven, maar ook voor de **Huismuis** is het Middengebied een geschikt broedgebied. De soort broedt in daarvoor speciaal opgehangen vogelkastjes maar ook allerlei voorhanden zijnde nissen en kieren in de aanwezige bebouwing. De Gierzwaluw is een typisch stadsbewoner die bij voorkeur broedt in oude gebouwen dakpannen of dakbeschoeiing. De flats op het plangebied hebben allemaal platte daken die minder geschikt zijn voor deze soort. Het is echter niet helemaal uitgesloten dat de soort binnen het grote projectgebied tot broeden komt. Te verwachten zoogdiersoorten in het plangebied zijn algemene zoogdieren, waaronder muizen en spitsmuizen, zoals egel, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, mol, veldmuis, bosmuis en konijn.



Figuur 5-3: Nog te verwijderen bebouwing (links) en nieuwe bebouwing (recht) in het projectgebied.

Struweel en bosstroken

Rondom de basisschool en de Leeuwendalersweg is veel openbaar groen aanwezig met oude hoge bomen met uitstekende nestplaatsmogelijkheden voor typische stadsvogel soorten zoals merel, kauw, houtdief of ekster. In het projectgebied is beplanting tussen de flats aanwezig en laanbeplanting waarin ook diverse broedvogels zijn te verwachten.



Figuur 5-4: Beeldbepalende bomen rondom de basisschool.



Figuur 5-5: Beeld van de beplanting langs de Leeuwendalersweg in de zomer (bron Google:maps.nl)

Gazons

In het projectgebied zijn een aantal gazons aanwezig met vrijstaande bomen. De grasvelden worden gebruikt als speelterrein en intensief gemaaid. De natuurwaarden van dergelijke terreinen is beperkt.

Groeiplaatsen van de Rietorchis zijn niet te verwachten binnen het projectgebied gezien het ontbreken van daarvoor geschikt biotoop (vochtige slootkanten).

Tabel 5-1. Indicatieve lijst van beschermde soorten in het plangebied (literatuur + terreinbezoek).

Soort		Beschermingsstatus		
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Habitatrichtlijn Bijlage II/IV;	Rode lijst (nov. 2004)
Zoogdieren				
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	X 1	-	-
Bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	X 1	-	-
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	X 1	-	-
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>	X 1	-	-
Mol	<i>Talpa europaea</i>	X 1	-	-
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	X 1	-	-
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	X 3	Bijlage IV, HR	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	X 3	Bijlage IV, HR	-
Amfibieën				
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	X 1	-	-
Vogels				
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	-	-	Rode lijst en Jaarrond beschermd vogelnest
Gierzwaluw	<i>Apus Apus</i>			Jaarrond beschermd vogelnest

Verklaring afkortingen in kolommen:

X = soort is beschermd krachtens de Flora- en faunawet beschermingsregime AMvB art.75

1 = soort tabel 1

2 = soort tabel 2

3 = soort tabel 3

HR = Habitatrichtlijn

KW = Kwetsbaar

5.3 Conclusie Natuurwaarden

Uit de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied beschermde soorten voor kunnen komen (zie Tabel 5-1). Het gaat hier om soorten die algemeen voorkomen in Nederland en enkele strikt beschermde soorten. Met name de potentiële aanwezigheid van gebouwbewonende strikt beschermde vleermuizen en de Huismus als broedvogel binnen het plangebied is relevant.

Algemene soorten

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet van kracht. Voor de algemene soorten van Tabel 1, te weten: bosmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis, egel, konijn en gewone pad, geldt sindsdien een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

Strikt beschermde soorten

Voor strikt beschermde soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Bijlage 1 AMvB art.75 Flora- en faunawet - Tabel 3: gewone dwergvleermuis en laatvlieger geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze soorten is een ontheffing nodig indien verbodsbepalingen worden overtreden.

Indien de werkzaamheden effect hebben op de bovengenoemde soorten uit Tabel 3 is een ontheffing nodig. De ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan vier criteria (zware toets):

- 1) In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- 2) Is er een wettelijk belang?
- 3) Is er andere bevredigende oplossing/alternatief?

4) Komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding?

De criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle vier moet voldaan zijn). Voor het verontrusten en verlies van leefgebied van strikt beschermde soorten kan een aanvullend compensatieplan noodzakelijk zijn, waarin in detail mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Dit geldt niet voor de **Huismus** en **Gierzwaluw**, beide soorten zijn is opgenomen in categorie 2 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Het onderbrengen van deze soort op deze lijst geeft aan dat vaste rust- en verblijfplaats van deze vogelsoort jaarrond is beschermd. De functionaliteit van de rust- en verblijfplaats moet in de plannen gewaarborgd blijven door het nemen van mitigerende maatregelen.

6 Toetsing aan natuurwetgeving

6.1 Effecten op de beschermde gebieden

Het plangebied ligt niet in, of in de buurt van, een Natura 2000-gebied het plangebied maakt evenmin onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of een ecologische verbindingzone. Derhalve is de gebiedsbescherming niet relevant.

6.2 Effecten op beschermde soorten

Uit de bureaustudie en het veldbezoek is naar voren gekomen dat ter plaatse van het plangebied beschermde soorten en strikt beschermde soorten voorkomen. In deze paragraaf worden de mogelijke effecten beschreven van de herinrichting van het terrein voor de aanwezige soortgroepen.

6.2.1 Vogels

De aanwezige struwelen, tuinbeplanting en bomen zijn geschikte broedplaatsen voor algemene broedvogelsoorten. Indien de sloop van de bestaande gebouwen en kap van begroeiing plaatsvindt in het broedseizoen (globaal de periode maart - juli) dan worden de aanwezige broedende vogels verstoord. Alle broedende vogels zijn gelijk beschermd. Wettelijk gezien is het niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Derhalve is een juiste planning van dergelijke werkzaamheden noodzakelijk. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd wordt voorkomen dat broedende vogels worden verstoord.

De gunstige staat van instandhouding van de op het terrein voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast als gevolg van de ontwikkeling. De vegetatie dient buiten het broedseizoen te worden verwijderd.

- **Huismus en Gierzwaluw**

Volgens van de gemeente Amsterdam is de huismus een bekende broedvogel in het kilometerhok waarin het plangebied is gelegen. Mogelijk wordt het projectgebied ook gebruikt door de Gierzwaluw. De exacte locaties en aantallen zijn onbekend. Voor beide soorten, zijn indien aanwezig, specifieke maatregelen in de verdere uitwerking van de plannen noodzakelijk. Stadsvernieuwing gaat namelijk in het algemeen ten koste van het broedbiotoop van deze soorten. De bouwwijze is dermate modern dat geschikte broedlocaties in de nieuwe gebouwen ontbreken (zie als voorbeeld figuur 5-3, rechterfoto). Eerst dient vastgesteld te worden welke aantallen in het projectgebied broeden om daarna de mitigatieopgave te formuleren.

In het planproces dient de functionaliteit van het projectgebied voor deze soorten gewaarborgd blijven door het nemen van mitigerende maatregelen. Het openbaar groen dient geschikt te zijn voor de Huismus, daarnaast is het noodzakelijk om alternatieve nestlocaties aan te bieden. Indien de functionaliteit van de soorten binnen het plangebied niet gewaarborgd kan worden is een ontheffingsprocedure in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

6.2.2 Zoogdieren

De werkzaamheden kunnen met name schade veroorzaken aan algemene muizen en spitsmuizen. Deze schade is maar moeilijk te voorkomen, omdat deze soorten bij onraad hun hol in vluchten en zich bij gunstige omstandigheden nagenoeg het hele jaar voortplanten. Ze leven echter geen van alle in kolonies. Door deze solitaire levenswijze en de hoge reproductiesnelheid zal de schade zeer beperkt zijn. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt niet in het gedrang.

Grottere zoogdieren als konijn en egel hebben grote leefgebieden en zullen tijdens e werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is voldoende geschikt leef- en rustgebied aanwezig voor deze soorten. Effecten op populatieniveau van deze soorten worden niet verwacht.

De gunstige staat van instandhouding van voorkomende en verwachte zoogdieren zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

- **Vleermuizen**

Negatieve effecten op vleermuizen binnen het projectgebied zijn niet uit te sluiten. Omdat er geschikte invliegopeningen in de gebouwen zijn is het niet uit te sluiten dat er vaste verblijfplaatsen van deze soorten op het terrein aanwezig zijn. Het terrein groot, er zijn diverse locaties om te fungeren als zomer- of kraamverblijf voor algemene vleermuissoorten in het stedelijk gebied, zoals de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk om het terreingebruik van de eventueel aanwezige vleermuis vast te leggen. Afhankelijk van de resultaten is een opstellen van een mitigatie- en compensatieplan noodzakelijk, daarnaast is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

6.2.3 **Amfibieën**

De gewone pad verblijft mogelijk in de omgeving van de spoorloot en binnen het projectgebied. Padden overwinteren op land in holletjes in de bodem, onder bladafval, takkenhopen of stenen. Indien de werkzaamheden buiten de overwinteringsperiode worden uitgevoerd is de schade beperkt. Door het verdwijnen van de struweel, grasvelden en struweel verdwijnt ook een deel van het landbiotoop (overwinteringsplaatsen) van amfibieën. Indien het leefgebied van tevoren ongeschikt wordt gemaakt door de vegetatie te verwijderen voor de overwinteringsperiode (september - oktober) is de schade beperkt doordat de amfibieën buiten het plangebied zullen overwinteren. De ingreep heeft geen effecten op populatieniveau.

De gunstige staat van instandhouding van algemene amfibieënsoorten zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

6.2.4 **Planten**

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten. De Rietorchis, die conform de gegevens van de gemeente Amsterdam voorkomt in het atlasblok waarin het plangebied is gelegen, wordt niet binnen het projectgebied verwacht vanwege het ontbreken van een geschikt biotoop.

6.2.5 **Overige beschermde soorten**

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde soorten uit de soortgroepen, dagvlinders, reptielen, vissen, libellen of ongewervelde. De beschermde soorten uit deze soortgroepen zijn niet aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen zijn niet geschikt voor de beschermde soorten uit deze soortgroepen.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusie

Kort samengevat is het resultaat van de natuurtoets dat zich ter hoogte van het projectgebied maar in beperkte mate beschermde flora en fauna aanwezig is. Dat er verblijfplaatsen van strikt beschermde vleermuizen op het plangebied voorkomen is niet uitgesloten, dit geldt eveneens voor de Huismus En Gierzwaluw. Vogelsoorten waarvan de verblijfplaats jaarrond zijn beschermd. Om de aanwezigheid van zowel vleermuizen, Huismus en Gierzwaluw in beeld te krijgen is nader onderzoek noodzakelijk (zie paragraaf 7.2).

Er zullen door de sloop en verwijdering van de gebouwen en beplanting negatieve effecten optreden voor een aantal algemene beschermde soorten. Door een zorgvuldige werkwijze en het nemen van mitigerende maatregelen (juist planning) kan schade worden voorkómen en blijven negatieve effecten beperkt. Voor de effecten op de algemene voorkomende, maar beschermde soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor de algemene soorten geldt een vrijstelling.

Aangezien op het terrein in het voorjaar diverse broedende vogels zijn te verwachten dient hiermee in de planning en uitvoering rekeningen gehouden te worden. Het kappen van bomen en het verwijderen van struweel dient bij voorkeur in de periode augustus - februari plaats te vinden. Er mag in geen geval begroeiing gedurende het voorjaar verwijderd worden zonder ecologische inspectie vooraf.

7.2 Noodzakelijk vervolgonderzoek

- Vleermuisonderzoek

Uit de bevindingen van deze natuurtoets blijkt dat op het plangebied vleermuizen kunnen verblijven. Vleermuizen zijn strikt beschermde soorten en staan vermeld op tabel 3 van het Vrijstellingsbesluit en bijlage 4 van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt een zwaar afwegingskader. Om te bepalen of de voorgenomen sloopwerkzaamheden een negatief effect hebben op deze beschermde soorten is het nodig om aanvullend onderzoek uit te voeren en om de aan- of afwezigheid vast te stellen.

Daarnaast is deze kennis noodzakelijk om, indien nodig, met succes een ontheffingsprocedure in het kader van de Flora- en faunawet te doorlopen en om gepaste mitigerende en compenserende maatregelen te kunnen formuleren.

De gebouwen dienen conform het vleermuisprotocol 2012 nader onderzocht te worden op verblijfplaatsen (zomer- kraam- en foerageergebied). Conform dit protocol zijn meerdere onderzoeksronde noodzakelijk in de periode maart - augustus.

Tijdens dit veldbezoek worden de gevels, ramen en grond/bestrating langs de gevels geïnspecteerd op de mogelijke aanwezigheid van sporen (mest/urinstrepen) die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. Bij het schemer gaan vleermuizen uitvliegen uit hun (kolonie-)verblijven. Op dat moment zal worden gekeken of er ook uitvliegende dieren uit de gebouwen komen. Eveneens zal er 's nachts en in de vroege ochtend worden gekeken naar mogelijke trek- en foerageerroutes van vleermuizen in de nabijheid van de te slopen gebouwen.

Voor het waarnemen van de aanwezige vleermuizen dient gebruik gemaakt te worden van een batdetector. De onderzoeken richt zich met name op gebouwbewonende vleermuissoorten, zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

- Huismus en Gierzwaluw

In het projectgebied zijn broedende huismussen en mogelijk ook gierzwaluwen te verwachten. Een broedvogelkartering in het voorjaar is noodzakelijk om inzicht te krijgen in het aantal. Bij de inrichting en

het ontwerp van de bebouwing dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van beide soorten door vogelvriendelijke te bouwen en te ontwerpen.

7.3 Tot slot

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek.

Een dergelijk onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, (strik) beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik en de kennis van aanwezige natuurwaarden in het plangebied worden de risico's op verstoring van beschermde soorten als minimaal ingeschat. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

8 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3e herziene druk.

Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen & R.P.W.H. Felix, 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Uitgave van de Stichting RAVON, Nijmegen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Twisk, P & H. Limpens, 2006. Een thuis voor de vleermuis. Beschermingsplan voor vleermuizen in Noord-Brabant. Zoogdierverseniging VZZ. In opdracht van de Provincie Noord-Brabant.

Internet:

www.ravon.nl

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermingszones (SBZ's) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied.

Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

S

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten **overal** in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Mid-dels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voor-waar-den verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plan-gebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende be-schermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat.

Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos, algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.

- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:

Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zware toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

¹ Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.